

НАУКОВІ ПОШУКИ МОЛОДІ У ТРЕТЬОМУ ТИСЯЧОЛІТТІ

**Тези доповідей
Міжнародної науково-практичної конференції молодих
вчених, аспірантів та докторантів**

**«СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ЕКОНОМІЧНОГО
РОЗВИТКУ АГРОСФЕРИ»**

16–17 травня 2013 року

**Біла Церква
2013**

Редакційна колегія:

Даниленко А.С., д-р екон. наук, академік НААНУ;

Сахнюк В.В., д-р вет. наук, професор;

Паска І.М., канд. екон. наук, професор;

Олешко О.Г., канд. с.-г. наук, доцент;

Біляєв М.О., ст. викладач;

Качан Л.М., канд. с.-г. наук, доцент;

Царенко Т.М., канд. вет. наук, доцент;

Сокольська М.О., зав. редвідділу.

Наукові пошуки молоді у III тисячолітті «Стратегічні пріоритети економічного розвитку агросфери»: Тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції вчених, аспірантів та докторантів, 16–17 травня 2013 року. – Біла Церква, 2013. – 16 с.

У збірнику висвітлені проблеми економічного розвитку агросфери України

УДК:334.7: 631.151.61.003.13(477)

ГАЛЕНКО О.І., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОГО ВЛАСНИКА В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

На початку ринкових перетворень в аграрному секторі України головною метою трансформації було створення умов для прискореного формування ефективного хазяїна-власника. Таке визначення відображало спрямованість аграрної політики на здійснення процесів приватизації землі й майна в сільському господарстві".

На жаль, трансформація в Україні великого сільськогосподарського виробництва, форсоване розвиток фермерського господарства, приватизація переробних й обслуговуючих підприємств, проведена без врахування інтересів сільського господарства, перепрофілювання агросервісних підприємств, збільшення імпорту продовольства – все це привело до погіршення положення українських аграрних товаровиробників. Багато підприємств виявилися збитковими з величезною заборгованістю банкам по кредитах, бюджету, позабюджетним фондам, постачальникам. Серед цілого ряду економічних факторів, які визначали стан товаровиробників на початку 90- х років дослідники відзначають наступні:

- важливе підвищення витрат на виробництво сільськогосподарської продукції;
- зниження рівня матеріально-технічного забезпечення сільського господарства
- скорочення розміру державних субсидій сільськогосподарським підприємствам і селянським (фермерським) господарствам;
- збільшення дефіциту засобів для поповнення основних й оборотних фондів.

У такій ситуації пошук шляхів підвищення ефективності аграрного виробництва в умовах соціально-економічних трансформацій є актуальними.

Сучасні проблеми розвитку організаційних форм господарювання вимагають подальшого теоретичного й практичного вивчення з метою підвищення їхньої ефективності.

З позицій вибору тих або інших форм організації сільськогосподарського виробництва на початку реформ пріоритетно розвивалися фермерські господарства. Переваги більших господарств ігнорувалися, пріоритетним уважався розвиток дрібнотоварного сектора. Сьогодні багато дослідників визнають, що копіювання в Україні застарілих моделей функціонування закордонного аграрного сектора, зневажливе відношення до національного досвіду тільки підсилили кризові процеси в сільському господарстві. Як відомо, у кризових умовах, коли зовнішнє середовище приховує в собі безліч погроз, більше високі шанси вижити мають підприємства, які мають достатні конкурентні переваги. Так, всупереч всім труднощам багато більших сільськогосподарських підприємств зуміли адаптуватися в нових умовах, вистояти й налагодити ефективний бізнес.

На підставі SWOT аналізу було встановлено, що більші підприємства в порівнянні з іншими мають ряд конкурентних переваг.

Для забезпечення збалансованого розвитку сільського господарства й сільських територій і запобігання монополізації ринку сільськогосподарської продукції необхідною є цілеспрямована регуляторна державна політика, спрямована на:

- створення рівних економічних умов для розвитку аграрних підприємств й агропромислової інтеграції різних організаційно-правових форм;
- впровадження механізму, який би забезпечував сплату податків підприємцями не по місцю реєстрації їхньої головної компанії, а по місцю діяльності їхніх аграрних підрозділів (у сільській місцевості);
- розробку цільових програм державної підтримки малого й середнього бізнесу на селі;
- регулювання впливу діяльності агрохолдингов на стан навколишнього природного середовища, зокрема землі.

УДК 332.25/.26

НЕДАШКІВСЬКА Т.М., аспірантка

Науковий керівник – **ДОБРЯК Д.С.**, д-р екон. наук, чл.-кор. НААНУ

Національний університет біоресурсів і природокористування України

РИНКОВЕ СЕРЕДОВИЩЕ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ОБМЕЖЕНЬ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННІ

Ринкові земельні відносини поступово формувалися і формуються в Україні, виходячи з принципу загальнолюдських цінностей, прав та інтересів людини, свободи у виборі форм і методів господарювання на землі – це, насамперед, перетворення відносин власності на землю в сільському господарстві та в суміжних з ним галузях і сферах економіки. Якщо немає реального власника, то немає і справжнього інтересу та відповідальності і соціальної справедливості. Таким чином, власність, в тому числі і на землю, змінює психологію людини, розуміння нею реальних економічних процесів. В першу чергу це стосується приватної власності, яка налаштовує людину на відповідальність її перед собою, своїми нащадками, а тому і перед суспільством. Адже коли власник за ринкових умов не може ефективно розпоряджатися своєю власністю, її ефективно використовувати, зберігати та примножувати, вкладати в неї капітал, він може її втратити. В цьому контексті, насамперед, стосується власності на землю, тобто розвиток ринкових земельних відносин.

Як стверджують відомі вчені-аграрники, сектор не може розвиватись по ринковому шляху без створення повноцінного ринку в усіх його сферах. Перш за все мається на увазі ринку земель сільськогосподарського призначення. З переходом до ринкової економіки всі фактори виробництва мають функціонувати в єдиному ринковому середовищі. Відсутність у ньому будь-якого з факторів призводить до порушення законів ринкової економіки, а згодом і до її розбалансування. Разом з тим, ринок земель сільськогосподарського призначення повинен представляти як систему економіко-правових відносин щодо забезпечення громадянам, юридичним особам та державі можливість включення землі як капіталу в економічний оборот, здійснювати цивільно-правові угоди стосовно переходу права власності на земельну ділянку або права користування нею в уставленому законодавством порядку з урахуванням попиту і пропозиції.

Отже, відбуваються і відповідні зміни у кількості землевласників і землекористувачів, а відповідно - і їх площі. Вказане показує, що змінюються і

відповідні обмеження та обтяження (земельні сервітути) та площі, на які розповсюджуються. Вказане обумовлює збільшення режимоутворюючих об'єктів та охоронних зон навколо них. А це, в свою чергу, в землекористуванні: далекоземелля, вклинювання в чуже землекористування, а звідси і потреба встановлення земельних сервітутів, та оцінка тих збитків і втрат, які спричиняються цими обмеженнями та обтяженнями.

УДК 631.173.2 (477.41)

НЕПОЧАТЕНКО А.В., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

Науковий керівник – **ПІДЛІСЕЦЬКИЙ Г.М.**, д-р екон. наук, член-кор. НААНУ

Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»

ОЦІНКА КІЛЬКІСНО-ЯКІСНОГО СТАНУ МАШИННО-ТРАКТОРНОГО ПАРКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ БІЛОЦЕРКІВСЬКОГО ТА ВОЛОДАРСЬКОГО РАЙОНІВ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Ефективного розвитку аграрного виробництва можна досягти лише на основі широкого використання нової сучасної техніки, яка дає змогу впровадити найсучасніші та перспективні технології у сільськогосподарське виробництво.

Натомість сучасний стан кількісно-якісного стану машинно-тракторного парку сільськогосподарських підприємств Білоцерківського та Володарського районів Київської області бажає кращого.

Зокрема статистичні дані свідчать, що кількість тракторів, що знаходяться у розпорядженні сільськогосподарських підприємств цих районів останніми роками поступового знижувалась і на 2010 рік становила лише 1068 одиниць, що менше показника 2008 року на 58 одиниць.

Кількість зернозбиральних комбайнів зменшилась з 285 шт. у 2008 році до 246 шт. у 2010 році. Приблизно така ж сама ситуація склалась і по іншим видам техніки.

По сукупності сільськогосподарських підприємств районів у 2010 році: трохи менше ніж кожний 3-й був комбайн іноземного виробництва, кожний 3-й зернозбиральний комбайн був СК-5 «Нива» або СК-6 «Колос», кожний 5-й марки Дон-1500 усіх модифікацій, і лише кожний 35-й зернозбиральний комбайн вітчизняного виробництва марок КЗС-9-1 «Славутич», «Лан», «Скіф» усіх модифікацій.

Проведені розрахунки показують що найбільшу питому вагу в віковій структурі машинно-тракторного та автомобільного парків сільськогосподарських підприємств Білоцерківського та Володарського районів складає техніка, вік якої становить понад 20 років. А саме, такий вік має: 43,91% тракторів, 26,02 % зернозбиральних комбайнів, 52,38 % кукурудзозбиральних комбайнів, 41,41% кормозбиральних комбайнів, 42,47 % бурякозбиральних машин та 80,52 % вантажних автомобілів. Винятком стала ситуація із зернозбиральними комбайнами, найбільшу питому вагу яких (34,96 %) склала техніка віком від 15 до 20 років.

Натомість нової техніки в господарствах районів порівняно мало, так у 2010 році лише кожний: 10-й трактор, 6-й зернозбиральний комбайн, 33-й кормозбиральний комбайн, 73-й бурякозбиральна машина та 120-та вантажна автомашини були віком до 5 років .

Вік, а отже й знос техніки негативно впливає й на показники її технічної готовності . Так, у 2010 році з наявної чисельності усієї техніки та знарядь господарств, технічно справними були: 88 % тракторів, 94 % плугів, 92 % сівалок тракторних, 91 % культиваторів, 77 % зернозбиральних комбайнів, 76 % кукурудзозбиральних комбайнів, 67 % кормозбиральних комбайнів та 74 % бурякозбиральних машин.

УДК 664.724.003.13

ПРИХОДЬКО Т.В., аспірантка

Науковий керівник – **ДАНИЛЕНКО А.С.**, д-р екон. наук, чл.-кор. НААНУ

Білоцерківський національний аграрний університет

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ НА ШЛЯХУ СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ЗБЕРІГАННЯ ТА ПЕРЕРОБКИ ЗЕРНА У ХЛІБОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Зернопереробна галузь є однією з головних ланок, що поєднує інтереси виробників зерна та споживачів продукції через функції заготівлі, доробки, зберігання, переробки та реалізації продуктів переробки. Питання зберігання зерна як сировини на сьогоднішній день постає особливо гостро, оскільки вона є одним із складових елементів формування зерна як товару.

Серед основних причин, що гальмують розвиток ефективної системи зберігання зерна на елеваторах, комбінатах хлібопродуктів, інших зернопереробних підприємствах є: значний ступінь зношеності ємкостей для зберігання зерна та обладнання для його доробки (очистка, сушка тощо); висока вартість сучасних систем та технологій зберігання і переробки зерна; значне зниження кількості та якості сировини; зниження платоспроможності споживачів; низький рівень інвестиційного забезпечення; відсутність державної підтримки розвитку зернопереробної галузі. Названий перелік не є вичерпним, але складається з найбільш актуальних та невирішених питань.

Основні фонди багатьох зернопереробних підприємств спрацьовані, нові надходження машин та устаткування - незначні, а наявні - за технічними параметрами не відповідають сучасним вимогам і підлягають заміні. Технологічне переоснащення підприємств відповідно до нових прогресивних технологій, нарощування їх виробничих потужностей, вдосконалення організації виробництва є значною проблемою зернопродуктової галузі, оскільки потребує значних фінансових джерел.

Активний розвиток зернового ринку України супроводжується підвищенням попиту на сучасні, високотехнологічні системи зберігання та доробки зерна.

Основними шляхами підвищення ефективності зернопереробки, пов'язаними із використанням техніко-технологічних резервів, є збільшення частки прогресивного обладнання у структурі основних засобів, покращення використання виробничих

потужностей, введення прогресивних ресурсозберігаючих технологій; підвищення рівня комплексності та безвідходності переробки зерна за рахунок використання відходів зернопереробки для виробництва комбікормів, комбінування борошномельного та круп'яного виробництва. На потужних підприємствах доцільно використовувати автоматизовані системи контролю і управління технологічним процесом. Крім того, територіальне розміщення зернопереробних підприємств відносно сировинної бази можна розглядати як один з факторів, що сприяють ефективності зберігання та переробки зерна.

УДК 338.433:658.8(477)

ЩУР А.С., аспірант

Науковий керівник – **ПАСКА І.М.** канд екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

Kyrylchenko88@yahoo.com

РЕАЛІЗАЦІЯ ВРОЖАЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ 2012 року ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО РИНКУ УКРАЇНИ в 2013 році

Аграрний ринок – це складна система багатогранних економічних відносин між суб'єктами ринку, що виникають під час виробництва, розподілу й споживання сільськогосподарської продукції.

Реалізація продукції є завершальною стадією в діяльності будь-якого товаровиробника. Від того, наскільки грамотно організований збут в кожному конкретному випадку, залежать фінансові результати всієї діяльності підприємства.

Загальний обсяг реалізованої аграрними підприємствами власно виробленої продукції за січень 2012 року порівняно з відповідним періодом 2011 року збільшився на 32%, у тому числі продукції рослинництва – на 71%, тваринництва – на 2%. Загальні обсяги продажу худоби та птиці збільшили сільськогосподарські підприємства 13 регіонів. Продаж великої рогатої худоби збільшено в 16 регіонах і найбільше – у Львівській (на 45%), Кіровоградській (на 43%) та Полтавській (на 38%) областях; свиней – у 15 регіонах і найсуттєвіше – у Житомирській (у 2,5 рази більше) та Кіровоградській (у 1,9 рази більше) областях. Продаж птиці зріс в 11 регіонах, найсуттєвіше – у Рівненській (у 3 рази більше) та Полтавській (у 1,7 рази більше) областях. Продаж молока скорочено лише аграрними підприємствами Чернігівської області (на 1%). Продаж яєць збільшено сільськогосподарськими підприємствами 12 регіонів, з них найсуттєвіше – у Хмельницькій (на 62%), Херсонській (на 52%) та Тернопільській (на 24 %) областях.

Загальний обсяг реалізованої сільськогосподарськими підприємствами власно виробленої продукції за січень–лютий 2013р. порівняно з відповідним періодом 2012р. збільшився на 9,5%, у т.ч. продукції рослинництва – на 14,1%, продукції тваринництва – на 5,9%. Середні ціни продажу аграрної продукції сільськогосподарськими підприємствами за всіма напрямками реалізації за січень–лютий 2013р. порівняно з січнем–лютим 2012р. найбільше зросли на овочі закритого ґрунту (на 97,7%), насіння соняшнику (на 35,0%) та сою (на 34,7%), знизились – на плоди та ягоди (на 15,1%), молоко (на 4,8%), худобу та птицю (на 2,4%).

Сучасний етап розвитку економіки зумовлює значні зміни в організації виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств, спрямовані на підвищення їхньої ефективності. Аграрний бізнес в економіці ринкового типу, повинен відігравати визначальну роль, яка полягає у сприянні формуванню диверсифікованої інфраструктури національного ринку, що, у свою чергу, спонукає підприємства різних галузей економіки до поглиблення інтеграційних процесів із сільським господарством. У результаті цього стає можливим трансформація моделі агропромислового комплексу у високо інтегровану національну систему аграрного ринку зі збереженням і примноженням капіталу та зміцненням продовольчої безпеки країни.

УДК:620.95(477)

ДУБНЕВИЧ Ю.В., здобувач

Науковий керівник – **ЧЕРЕВКО Г.В.**, д-р екон. наук

Львівський національний аграрний університет

РОЗВИТОК ВИРОБНИЦТВА БІОПАЛИВА В УКРАЇНІ

На сьогодні біопаливо в Україні розглядається як основна альтернатива для традиційних джерел пального. Виробництво біопалива знаходиться на початковому етапі розвитку, і значно відстає від Європейських країн. Виробляти біологічне паливо є перспективним для нашої держави. Ми володіємо власною сировинною базою для його виробництва, за його допомогою значно зменшиться енергетична залежність країни.

Розвиток біопалива повинне ґрунтуватися на наступних чинниках:

- Розробка та впровадження в дію стратегії розвитку біопалива;
- Спрощеній системі оподаткування для виробників палива;
- Виробництві біопалива у сільськогосподарських підприємствах для власних потреб;
- Державні програми для виробництва біопалива;
- Обміні досвідом із країнами які вже виробляють та використовують біологічне паливо;
- Використанні біопалива для сільськогосподарської техніки.

Переваги виробництва біопалива:

- ✓ Зменшення шкідливих викидів в атмосферу;
- ✓ Нові робочі місця;
- ✓ Завантаження вільних потужностей спиртової галузі;
- ✓ Стабілізація АПК;
- ✓ Виробництво ЕТБЕ та інших паливних оксегенатів;
- ✓ Стимулювання сільськогосподарського виробництва;
- ✓ Збільшення надходжень до бюджету.[1]

В нашій державі широко розвинутий аграрний сектор за допомогою якого можна ефективно розвивати виробництво біологічних видів палива, та значно покращити екологічний та економічний стан нашої держави.

ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯМ

Сучасний розвиток сільського господарства передбачає вироблення стратегічних напрямів діяльності, які ґрунтуються на нововведеннях і мають інноваційний характер. Це зумовлено необхідністю збільшення обсягів виробництва продовольчої продукції, досягнення її конкурентоспроможності у глобальному вимірі, підвищення продуктивності праці у галузі. Вказані процеси при цьому мають супроводжуватися ресурсо- та енергозбереженням, оскільки резерви екстенсивного функціонування сільського господарства вичерпані. Тому важливе значення має впровадження інновацій у практику господарювання та використання виробничо-економічних ресурсів. Особливо це стосується земельних ресурсів як основної виробничої складової сільськогосподарської діяльності. Різні аспекти інноваційного забезпечення сільськогосподарського виробництва та ресурсокористування досліджувалися у працях А. Даниленка, Я. Добряка, Л. Новаківського, Н. Сіренко, А. Третяка, О. Ульяновченка, М. Федорова та інших відомих учених.

У їх роботах обґрунтовуються напрями та обсяги впровадження інновацій, їх види та галузева структура, джерела фінансування та інвестиційного забезпечення. Проте формування інноваційних стратегій використання земельно-ресурсного потенціалу потребують подальших розробок та удосконалення. Мета дослідження полягає в обґрунтуванні інноваційних стратегій використання та відтворення земельно-ресурсного потенціалу аграрного виробництва в умовах обмеженості фінансово-інвестиційних джерел, функціонування інституту короткострокової оренди землі у значних масштабах, матеріального та морального зносу, активної частини матеріально-технічних засобів.

Стратегія розвитку сільськогосподарського землекористування включає використання науково-технічних досягнень у сфері організації управління, техніки й технології та комплексний підхід до інноваційної діяльності. За своїм змістом стратегія є довгостроковим плановим документом, результатом стратегічного планування того або іншого виду діяльності. У свою чергу, стратегічне планування – це процес здійснення сукупності систематизованих і взаємоузгоджених робіт з визначення довгострокових (на певний період) цілей та напрямів діяльності суб'єктів господарювання.

Таким чином інноваційні стратегії використання земельно-ресурсного потенціалу сільськогосподарського виробництва обґрунтовуються в залежності від галузевих та регіональних особливостей його структури, стану, динамічних змін. Вони визначаються пріоритетами розвитку та фінансовими можливостями суб'єктів аграрного господарювання.

Відповідно до вказаних чинників, визначаються складові, етапи, критерії та показники здійснення інноваційних стратегій.

УДК: 631.14.016

ЯЛОМИСТИЙ О.Б., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: yalik@ukr.net

УДОСКОНАЛЕННЯ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ .

Сучасний стан аграрного сектора економіки України вимагає принципово нових підходів до вирішення проблем спеціалізації й оптимізації галузевої структури сільськогосподарського виробництва, що визначається не тільки докорінними змінами в механізмі господарювання, а й тим станом продуктивних сил, який реально сформувався в процесі трансформаційних перетворень в агропромисловому комплексі. Все більш очевидною стає необхідність максимального врахування процесів, які відбуваються на світовому ринку продовольства, де Україні з ряду позицій належить провідне місце. Сільськогосподарське виробництво розвивається на основі суспільного і територіального поділу праці. Суспільний поділ праці представляє собою процес постійного розмежування виробництва, виділення і самостійного функціонування окремих галузей.

Спеціалізація сільськогосподарського виробництва забезпечує ефективніше використання наявних природно-біологічних ресурсів і економічних чинників, дає можливість на тій самій площі сільськогосподарських угідь значно збільшити обсяги виробництва продукції, суттєво поліпшити її якість, сприяє зростанню продуктивності праці, зниженню собівартості продукції, підвищенню рентабельності й ефективності підприємницької діяльності товаровиробників усіх форм власності та господарювання.

Мета вдосконалення спеціалізації сільськогосподарського виробництва полягає в тому, щоб забезпечити зростання продуктивності праці та підвищити економічну ефективність сільського господарства.

При цьому основними завданнями є: збільшення виробництва високоякісної сільськогосподарської продукції, доступної більшій частині населення країни; раціональне використання сільськогосподарських угідь і підвищення родючості ґрунту; збільшення рівня концентрації і переведення виробництва на інтенсивні технології; створення необхідних передумов для організації аграрних і аграрно-промислових об'єднань; підготовка умов для вирішення соціальних завдань села.

Найбільш доцільна зміна спеціалізації сільськогосподарських підприємств може відбуватися при регульованій дії на цей процес всього комплексу прямих і непрямих чинників на різних рівнях управління.

УДК 338.432:636.6

КИРИЛЮК Д.О., аспірант

Науковий керівник – ГАЛУШКО В.П., чл.-кор. НААНУ

Національний університет біоресурсів і природокористування України

dm.kyryliuk@gmail.com

СУЧАСНА ПАРАДИГМА МАРКЕТИНГОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В ГАЛУЗІ ПТАХІВНИЦТВА

Маркетинговий менеджмент на ринку продукції птахівництва – це особлива сфера маркетингового менеджменту, яка має свої відмінності, характеризується значним ступенем самостійності і в той же час пов'язана з маркетинговим менеджментом інших секторів народного господарства.

Сьогодні птахівничі підприємства використовують маркетинговий менеджмент в практичній діяльності, що дозволяє їм збільшувати обсяги продажів, освоювати нові сегменти ринків окремих видів продукції, підвищувати їх конкурентоздатність. Проте рівень розвитку маркетингового менеджменту у птахівництва не відповідає сучасним вимогам.

Маркетинговий менеджмент продукції птахівництва значною мірою відрізняється від традиційного його розуміння як набору інструментів та технологій просування продукції. Основні тенденції полягають в диверсифікації каналів реалізації продукції птахівництва та прямого маркетингу шляхом розвитку фірмової торгівлі, внутрішньогалузевої спеціалізації виробництва, а також вертикальної інтеграції виробництва.

Специфічною особливістю продукції птахівництва є те, що після етапу виробництва вся продукція проходить процедуру розподілу за трьома напрямками: яйце, охолоджене м'ясо, їх переробка та зберігання. Незважаючи на те, що кожен виробник може направити свою продукцію за всіма каналами і в будь-якій кількості, керуючись власними інтересами та можливостями, все ж тут виникають проблеми та альтернативи. Суть в тому, що переробка та зберігання можуть здійснюватись як на підприємствах-виробниках продукції птахівництва, так і на проміжних ланках. На маркетинговий менеджмент продукції птахівництва великий вплив здійснює впровадження нових технологій вирощування та переробки м'яса птиці і яєць, які змінили їх якість, асортимент, товарний вид упаковки, терміни зберігання.

Отже, можна сказати, що маркетинговий менеджмент відіграє важливу роль у діяльності підприємства на ринку продукції птахівництва. Основними факторами, які впливають на формування маркетингового менеджменту на ринку продукції птахівництва є спеціалізація виробництва, скоростиглий характер продукції та коливання цін і пропозиції. Правильне використання маркетингового менеджменту та врахування його особливостей в галузі птахівництва дозволить підприємству збільшити обсяги реалізації продукції та розширити ринки збуту як вітчизняні, так і закордонні.

УДК 338.432:636.6

КИРИЛЮК О.Ф., докторант

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ФОРМУВАННЯ ЕКСПОРТНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ ПРОДУКЦІЇ ПТАХІВНИЦТВА В УКРАЇНІ

В останнє п'ятиріччя у світі спостерігається фінансово-економічна нестабільність, загострення світової продовольчої кризи, що спричиняють прояв соціальних конфліктів. У зв'язку з цим підвищується необхідність проведення цілеспрямованої політики держави щодо забезпечення продовольчої безпеки країни та завоювання міцних позицій на світових продовольчих ринках.

Враховуючи роль продукції птахівництва в раціоні харчування людини в подальшому розвитку галузі, зокрема формуванню експортної стратегії розвитку ринку продукції птахівництва. У процесі господарської діяльності ефективність галузі залежить від ряду чинників, одним із яких є державне регулювання, оскільки розвиток економіки країни в умовах глобалізації потребує активного включення її у міжнародний поділ праці. Досягти успіху в експортній діяльності можуть лише країни з високим рівнем конкурентоспроможності економіки.

Галузь промислового птахівництва в Україні в останні роки досягла помітних результатів і за виробничими показниками, і в напрямі просування продукції на зовнішні ринки: за період 2005-2011 рр. формування пропозиції за рахунок виробництва м'яса птиці збільшилось у 2 рази. Проте аналіз щорічних темпів приросту обсягів виробництва свідчить про їх сповільнення із 32% у 2005 р до 4 % у 2011 р. При цьому обсяг експорту продукції є незначним – 1,0-5,0 відсотка. Разом з тим досить значною є частка імпорту продукції - 27 % у 2011 р. Отже, зазначені тенденції свідчать про зниження темпів розвитку галузі.

Серед економічних важелів впливу держави на розвиток вітчизняного птахівництва особливе місце займає державна підтримка. У 2004-2006 рр. кошти за рахунок бюджетних дотацій на розвиток галузі були незначними - 40,0 і 66 млн. грн. відповідно. У 2007-2008 рр. ця сума збільшилась до 364-397 млн. грн., у 2011 р вона становила лише 4 млн. грн. Суттєво змінюється структура таких грошових коштів: зменшення за рахунок державних дотацій і збільшення за рахунок доплат та ПДВ.

Отже, реалізація потенційних можливостей вітчизняного птахівництва, обумовлених зростанням світових цін на продовольство, можлива лише за розробки успішної експортної стратегії. З цією метою необхідно в першу чергу, підтримати розвиток експортноорієнтованих вітчизняних товаровиробників, сформувати належний механізм державного регулювання ринку продукції птахівництва шляхом оптимального поєднання приватних інвестицій та державної підтримки галузі з метою фінансування приросту виробництва продукції.

УДК 338.432 048.32

БЕЗКРОВНИЙ А.В., аспірант

Науковий керівник – **ГУБЕНКО В.І.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

Підвищення ефективності аграрного сектору є одним із пріоритетних напрямів здійснення економічної політики у більшості розвинутих країн світу і розглядається як необхідний інструмент аграрної політики за ринкових умов. Але напрями ведення вітчизняного сільськогосподарського виробництва спрямовані не на забезпечення прибутковості галузі, а на збільшення прибутків лише трейдерами. Адже за умов обмеження розміру державної підтримки галузь скотарства у 2011 р. мала 33 % збитковості виробництва, а при умові повної відсутності державних дотацій збитковість галузі становила б 38,7 %. Отже, за умов нееквівалентних міжгалузевих відносин, які склалися в АПК, раціональніше слід визнати недосконалість організаційно-економічного механізму в сільськогосподарській галузі, відсутності відповідного контролю у фінансовій сфері. Це вимагає більш ретельного аналізу сфери сільськогосподарського виробництва та переорієнтацію напрямів щодо підвищення його ефективності. Для доведення цього проведемо розрахунок ефективності експорту зерна та його використання при виробництві м'яса великої рогатої худоби. Так, експорт 1 млн т зерна, потрібного для розвитку м'ясного скотарства, дозволяє одержати 346,4 млн грн підприємницького доходу трейдерам. Якщо це зерно перенаправити у тваринницьку галузь, то можна виробити 161 тис. т м'яса у живій масі, або 80,5 тис. т у забійній масі. При цьому затрати на його виробництво становлять 2523,2 і 1261,6 млн грн. відповідно. Придбання цього обсягу забійній масі за кордоном буде вимагати 1422,4 млн грн. Прибуток від імпортозаміщення становитиме майже 160,8 млн грн, або 20,1 млн дол. США. Ця тенденція посилиться за умови впровадження у галузь нових ресурсозберігаючих технологій для вирощування та відгодівлі худоби; стимулювання його виробництва подібно тому, як це здійснювалося у рамках пріоритетного національного проекту; захист товаровиробників за допомогою митних заходів від імпорту субсидованого м'яса.

Тому, на сучасному етапі необхідно переорієнтувати напрями державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників в системі АПК на заохочення власного виробництва продукції тваринництва, що забезпечить додатково прибуток сільськогосподарським виробникам. Це можливо через перехід на договірні умови надання підтримки, за якими виділення коштів здійснюватиметься лише за умови виконання товаровиробниками певних умов і зобов'язань перед державою. У подальших дослідженнях автор має на меті проаналізувати механізм державної підтримки сільського господарства відповідно до вимог СОТ з метою надання пропозицій щодо його удосконалення.

УДК: 339.187

КАПІНОС С.С., аспірант,

Науковий керівник – **ЛЕГЕЗА Д.Г.**, канд. екон. наук

Таврійський державний агротехнологічний університет

kapinos_serj@mail.ru

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ПИТАННЯ ОПТОВОГО РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Проблеми економіко-правового регулювання та забезпечення функціонування оптового ринку сільськогосподарської продукції в Україні набули особливої актуальності у зв'язку з необхідністю формування прозорого та належно врегульованого оптового ринку сільськогосподарської продукції з урахуванням інтересів аграрного товаровиробництва і такої обов'язкової умови, як забезпечення розвитку аграрного ринку України. Актуальність даного питання також задекларована в багатьох законах, указах, державних цільових програмах, які мають за мету забезпечити ефективне економіко-правове регулювання оптових ринків в Україні.

Аналітична база даних розвитку оптових ринків сільськогосподарської продукції має містити показники, які характеризують стан виробництва та реалізації продукції (перспективи розвитку виробництва; обсяги виробництва, реалізації; динаміка цін; та поточне висвітлення існуючих на ринку цін). Формування та функціонування оптових ринків не повинно зводитись до їх розміщення в обласних центрах України, як це вказано в багатьох державних програмах розвитку оптових ринків сільськогосподарської продукції. Для визначення місця розташування, продукції, яка буде реалізовуватися на ринку потрібно підходити більш обґрунтовано, приймаючи до уваги всі мікро- та макропоказники економіки регіонів.

Рациональна організація діяльності оптового посередництва, переорієнтація його інтересів у бік національного виробника спроможні забезпечити високу ефективність усієї системи товарообороту в країні та вирішити ключові завдання виробництва і реалізації продукції. Аналіз документальної бази регулювання оптового обігу сільськогосподарської продукції радянської доби дає підстави говорити про наявність жорсткого планування з боку держави в цій сфері без урахування економічного механізму функціонування аграрного виробництва. Отже, нормативно правова база та економічні важелі регулювання оптового ринку сільськогосподарської продукції повинні бути кардинально переглянуті та базуватися на ринкових принципах.

Найбільш оптимальним для функціонування оптового ринку сільськогосподарської продукції та забезпечення пріоритету інтересів сільськогосподарських виробників буде його заснування на змішаній формі власності за умови обов'язкової участі аграрних товаровиробників чи їх об'єднань. Вдалим та ефективним прикладом змішаної форми власності виступає мережа оптових ринків сільськогосподарської продукції в Іспанії «Меркаса».

УДК 005.21:631.11:338.43

ДОБРОВОЛЬСЬКА О.В., аспірант

Науковий керівник – **ВИХОР М.В.**, канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПОЄДНАННЯ СТРАТЕГІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ІЗ ОСНОВНИМИ ПОЛОЖЕННЯМИ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Сьогодні стає очевидним той факт, що трансформаційні процеси в аграрній сфері проводяться без належної економічної, правової та психологічної підготовки. Це у свою чергу зумовило непослідовність, несистемність та суперечливість окремих етапів реформ, що, відповідно, має неоднозначний вплив на розвиток сільського господарства. Відтак українське суспільство вже тривалий час очікує позитивного врегулювання складних економічних і соціальних проблем, що склалися в сільському господарстві України та набули системного характеру.

Викликає занепокоєння щодо зменшення основних засобів у сільськогосподарському виробництві, зниження рівня фондозабезпечення, призупинення інвестиційних процесів, значне подрібнення сільськогосподарських господарств і формування на їх основі неконкурентоспроможних структур, які не мають можливості і не здатні використовувати сучасні досягнення науково-технічного прогресу. На даному етапі господарювання особливо відчутний вплив вищезазначених процесів, що у свою чергу негативно впливає на розвиток сільського господарства України.

Серйозне занепокоєння викликає унеможливлення формування системи сталого розвитку через стратегію функціонування сільського господарства, яке характеризується наступними проблемами:

1. Низька ефективність сільськогосподарського виробництва, яка не спроможна забезпечити розширеного відтворення.
2. Відсутність належної трудової мотивації до сільськогосподарської праці.
3. Безробіття, бідність і трудова міграція сільського населення.
4. Занепад соціальної інфраструктури, вимирання сіл.
5. Деіндустріалізація сільського господарства.

Отже, сучасні соціально-економічні трансформації аграрного сектора України супроводжуються докорінною перебудовою інституціональної структури аграрної економіки, формуванням нових господарських структур ринкового типу. Проте, процес здійснення ринкових перетворень часто відзначається непослідовністю, неефективністю і характеризується неоднозначністю впливу на сільське господарство і сільські території.

УДК 338.65:016.8

ВОЛКОВ С.С., аспірант volkovstas1987@mail.ru

Науковий керівник – **ШУБРАВСЬКА О.В.**, д-р. екон. наук.

Національна академія наук України

ДУ «Інститут економіки та прогнозування»

ЕКОНОМІЧНЕ ВІДТВОРЕННЯ ПРИРОДНОГО РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АПК

Природний ресурсний потенціал аграрної сфери характеризує собою комплексну систему природних об'єктів, користувачами яких є підприємства агропромислового виробництва при існуючих технологіях та соціально-економічних відносинах, складова еколого-економічного потенціалу держави. Він є стратегічним ресурсом національної безпеки, що вимагає цілеспрямованого, на сучасній технологічній основі підходу до його формування. Під відтворенням природного середовища розуміють комплекс заходів, спрямованих на підтримку параметрів природних систем в межах, сприятливих для здійснення їхніх функцій.

Під екологізацією сільськогосподарського виробництва слід розуміти постійне поліпшення природних умов для його розвитку, перехід на адаптивні системи ведення землеробства, розміщення галузей і культур у тих природних умовах, які для них найбільш сприятливі, широке впровадження біотехнологій, розвиток селекційної роботи, широке розповсюдження нових високоврожайних і стійких проти несприятливих погодних умов, хвороб і шкідників сільськогосподарських культур, поліпшення племінної роботи, виведення племінних високопродуктивних порід.

Сучасні еколого-економічні вимоги до формування та відтворення аграрного ресурсного потенціалу і розвитку аграрної сфери мають бути спрямовані на те, щоб цю сферу в першу чергу перевести на модель сталого й екологічнобезпечного функціонування.

Сталий розвиток агропромислового виробництва як важлива складова економіки України передбачає забезпечення на тривалий термін збалансованого економічного зростання, покращення соціальних і екологічних параметрів його діяльності.

Державна політика в сфері відтворення ресурсного потенціалу в агропромисловому комплексі спрямована на вирішення проблем економічного, соціального та екологічного напрямів, що мають суттєвий вплив на процес економічного розвитку України. Тенденції сучасного розвитку агропромислового виробництва в Україні пов'язані з недосконалістю економічного механізму природокористування, техніки, технологій. Це призводить до деградації природних ресурсів, зменшує можливість забезпечення виробництва сировиною, ускладнює технологічні цикли, погіршує загальний стан біогеоценозів. Світовий досвід переконує, що сучасний розвиток аграрної економіки, незалежно від соціально-економічної орієнтації країн та способу виробництва, стає все більш екологічно орієнтованим, потребує збереження та відтворення природного ресурсного потенціалу АПК.

УДК 321.338.2

ЛИТВИНЧУК А.О.

Аспірант ДННУ «Академія фінансового управління»

Міністерства фінансів України,

м.Київ, Україна

тел. (моб.) +3 8 (068) 354 76 83

e-mail: litvinchuk.andrew@gmail.com

Науковий керівник: к.і.н. Бурлака С.І.

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З ЄС У СФЕРІ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Вступ. Міжнародно-правова взаємодія в боротьбі з корупцією набуває все більшої актуальності в системі міжнародно-правового співробітництва в боротьбі зі злочинністю. Україна є учасницею низки міжнародно-правових договорів, спрямованих на запобігання корупції, з огляду на євроінтеграційний курс, вона усе частіше бере активну участь у міжнародному співробітництві в боротьбі з корупцією.

Актуальність. Актуальність цього дослідження об'єктивно обумовлена нагальною необхідністю у правовому аналізі сучасних уявлень про корупцію та боротьбу з нею, потребою в подальшій національній імплементації в Україні міжнародно-правових норм щодо боротьби з корупцією.

Ступінь наукової розробленості теми. В Україні досі серйозно вивчали деякі загальні аспекти міжнародного співробітництва в кримінально-правовій сфері (М.В.Буроменський, В.М. Гребенюк, Н.В. Дьоміна, Н.А. Зелінська, О.В.Касинюк, А.А. Маєвська, В.В. Голіна, Н.О. Гуторова, В.М. Куц, О.В. Ус). Серед вітчизняних правознавців окремі міжнародно-правові аспекти міждержавного співробітництва в боротьбі з корупцією досліджував лише А.Візір. Серед зарубіжних авторів особливу увагу цій проблемі приділили Л.Ачер, Г. Дрост, С. Девідсон, Р. Ковер, К. Літфік, Г.МакДугал, В.П. Панов, П.Фінкельман, Д. Харріс та ін..

Мета дослідження. Метою дослідження є з'ясування потенційно важливих напрямків імплементації кращих світових практик у сфері протидії корупції в ключі Міжнародного співробітництва України з ЄС, зокрема в діяльності Групи держав проти корупції як єдиного моніторингового органу Ради Європи з контролю за дотриманням державами антикорупційних конвенцій.

Виклад основного матеріалу. Було б неправильно вважати, що корупція є проблемою лише певних країн. Проблема корупції набула ознак глобальної. Це означає, що боротьба з корупцією не може бути ефективною якщо до неї не долучаться усі держави світу. Саме тому у останній чверті ХХ століття органи ООН, передусім Генеральна Асамблея ООН, а також спеціалізовані організації ООН, передусім Економічна і Соціальна Рада, почали активну морально-політичну підготовку світової спільноти до усвідомлення необхідності визнати корупцію злочином, з яким неможливо вести боротьбу виключно національними правовими засобами, розглядати корупцію як злочин міжнародного характеру та укласти необхідні загальні багатосторонні міжнародні договори.

Перша зобов'язуюча антикорупційна угода, яка застосовується на глобальному рівні - Конвенція ООН проти корупції (КООНПК) була прийнята у 2003 році і

набула чинності у грудні 2005 року. На сьогоднішній день 154 держави є учасницями Конвенції. Україна підписала Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти корупції (КООНПК) 31 жовтня 2003 року і ратифікувала її 18 жовтня 2006 року. Держава стала учасницею Конвенції 1 січня 2010.

Незалежний висновок про рівень корупції в Україні можна зробити по результатам Індексу сприйняття корупції 2012 від Transparency International (ІСК), який свідчить - незважаючи на певні кроки української влади в напрямку подолання корупції, ситуація залишається невтішною. Згідно з цьогорічним результатом ІСК Україна посідає 144 місце зі 176 країн, охоплених дослідженням, набравши при цьому 26 балів зі 100 можливих. Будь-який результат, менший за 30 балів, з точки зору Transparency International вважається «ганьбою для нації». Держава продовжує впевнено крокувати назад, шукаючи своє місце поміж Конго та Папуа Нова Гвінея. Найголовнішими чинниками зростання корупції на думку експертів Transparency International стали такі:

- Бездіяльність Національного антикорупційного комітету при Президенті України.
- Державна програма протидії корупції коштує не дорожче за папір, на якому вона надрукована. Заявлені кошти на реалізацію державної антикорупційної програми в 2011-2012 рр. так і не було виділено.

Міжнародна практика дійсно має той досвід, яким можна послуговуватись на шляху запобігання і протидії корупції в Україні - надзвичайно важливим досягненням Ради Європи у боротьбі з корупцією є створення єдиного антикорупційного органу, до повноважень якого належить контроль за дотриманням усіх антикорупційних конвенцій Ради Європи – Групи держав проти корупції. Національний антикорупційний комітет при Президенті України створено Указом Президента від 26 лютого 2010 року № 275, але видимість його роботи вже 2 роки викликає сумніви в експертів. Президент лише продукує документи про зміни в складі комітету та оновлення підходів його роботи. Для реальних результатів потрібні реальні дії, а не паперова видимість боротьби.

Існують текстуальні розбіжності загальних та регіональних антикорупційних договорів - сучасне антикорупційне правове співробітництво держав не є єдиним механізмом. Поряд з загальними багатосторонніми договірно-правовими засобами боротьби з корупцією створено регіональні засоби, які мають більш тривалий та більш змістовний досвід діяльності. Існує необхідність тісної координації контрольних органів різних конвенцій, які саме і є тими основними органами, що впливають на подальший розвиток відповідного «конвенційного» права.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Безумовно, участь України у міжнародному співробітництві у боротьбі з корупцією передбачає необхідність імплементації норм міжнародних антикорупційних Конвенцій. Неузгодженість українського антикорупційного законодавства з ідеологією та основними нормами антикорупційних конвенцій може мати наслідком неспроможність повноцінного перебування держави у міжнародному співробітництві у боротьбі з корупцією. Важливою є уніфікація понятійного і організаційного механізму адміністрування правового базису як національного, так і законодавства ЄС (нормативних документів Групи держав проти корупції – GRECO), ООН (міжнародні конвенції).

УДК 346.12:631.

БУРЛАКА С.І., канд. істор. наук, магістр міжнародного права
Білоцерківський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ЦІНОУТВОРЕННЯ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Упродовж тривалого часу сільськогосподарське ціноутворення у межах ЄС було засадничим інструментом аграрної політики. Ціни на сільськогосподарську продукцію встановлювалися на відносно високому рівні, що значно перевищував світові ціни. Це мало слугувати підтримуванию прибутків сільськогосподарських товаровиробників, а відтак – гарантувати відповідний рівень життя селян у країнах ЄС.

Ціни на сільськогосподарську продукцію є цінами, що регулюються правовими засобами. Ціни на окремі види такої продукції визначаються в правових актах Ради Міністрів, що видаються на підставі пропозицій Європейської Комісії після консультацій з Європейським Парламентом. Цим процедурам передують попередні консультації Європейської Комісії з сільськогосподарськими організаціями. Цінові пропозиції Європейської Комісії враховують вартість сільськогосподарської продукції, тенденції ціноутворення на ринку, завдання підтримання доходів селян на належному рівні, а також фінансові наслідки для бюджету Співтовариства.

Ціноутворення як інструмент аграрної політики ЄС можна поділити на 2 види: 1) ціноутворення, що спрямоване на стабілізацію Внутрішнього ринку ЄС (цільові й інтервенційні ціни); 2) ціноутворення, що спрямоване на охорону власного ринку сільськогосподарської продукції від конкуренції зовні (порогові і шлюзові ціни).

Цільова ціна (англ. *target price*) визначає оптимальний рівень цін з точки зору селян, а також має гарантувати відповідно високий рівень доходів сільськогосподарського виробництва. Оскільки така ціна є відображенням кон'юнктури на ринках сільськогосподарської продукції, вона визначається на підставі прогнозованих напрямів виробництва у такому секторі, а також базового рівня споживання, з урахуванням тенденцій, що проявляються на інших галузевих ринках сільськогосподарської продукції. Як вираження очікувань селян цільова ціна розраховується на рівні вищому, ніж інтервенційна ціна (перевищує її десь на 20—30%), що правда, на практиці вона для селян недоступна.

Цільова ціна існує в секторі зернових, цукру, молока і молочної продукції. Подібний до неї характер має керівна, або інакше – орієнтована ціна (*guide price*), що встановлюється у секторі яловичини і телятини.

На більшості ринків сільськогосподарської продукції застосовується *інтервенційна ціна* (англ. *intervention price*). Вона спрямована на протидію неконтрольованому зниженню цін на сільськогосподарську продукцію і запобігання дестабілізації сільськогосподарських ринків. Це ціна, за якою державні інтервенційні агенції зобов'язані скуповувати запропоновану до продажу сільськогосподарську продукцію, якщо її ринкова ціна падає нижче мінімальної ціни. Вона визначає нижню межу цін на сільськогосподарську продукцію: якщо ціна впаде нижче цієї межі – задіюється механізм інтервенційної закупівлі через спеціальні державні агенції. На відміну від інших видів цін, призначених головним

чином для розрахунків (наприклад, цільова ціна, що відображає очікування селян), інтервенційна ціна функціонує у практиці обігу сільськогосподарської продукції і має характер гарантованої ціни.

Як й інші категорії цін, інтервенційні ціни слугують підтриманню рівня доходів селян. Через це їх розрахунок спирається на оцінку видатків господарств, що виробляють найдорожчу сільськогосподарську продукцію. Загалом, при визначенні їх рівня беруться до уваги критерії господарчі, зокрема: виробничі затрати, цінові тенденції у такому секторі порівняно з іншими секторами, а також попередній досвід. Інтервенційні ціни діють тільки кілька місяців протягом року, оскільки інтервенційна закупівля сільськогосподарської продукції відбувається тільки упродовж строків, обмежених законодавством ЄС.

Для імпортованої до ЄС сільськогосподарської продукції застосовуються *порогові ціни* (англ. *threshold price*), щоб запобігти дешевшому її імпорту з інших країн. Вони визначають мінімальний рівень цін, за якими імпортована сільськогосподарська продукція може потрапити на ринок Співтовариства. Розрахунок порогової ціни спирається на рівень цільової ціни: порогова ціна має бути встановлена на рівні, близькому до цільової, але без урахування транспортних витрат. Порогова ціна застосовується, зокрема, на ринку цукру, зернових, молока і молочних продуктів. Відповідником порогової ціни на ринку свинини, пташиного м'яса і яєць є *шлюзова ціна* (англ. *sluice price*).

В секторах баранини і свинини, а також овочів і фруктів застосовується *базова ціна* (англ. *basic price*), яка, з одного боку, слугує стабілізації цін на цих ринках, а з іншого – не повинна стимулювати виникнення структуральних перевищень цін у ЄС. Специфічним різновидом цін є *ціни вилучення продуктів з ринку* (англ. *withdrawal price*), які застосовуються виключно у секторі свіжих овочів і фруктів для виплат і компенсацій сільськогосподарським товаровиробникам внаслідок вилучення продукції з продажу у випадку, якщо ціни на неї падають нижче певного рівня.

УДК 005.336.3:338.439.4:637.1:631.14

БОНДАРЕНКО Р.І., магістрантка

Науковий керівник – **СОКОЛЬСЬКА Т.В.**, канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЯКІСНА СКЛАДОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У зв'язку з прагненням підписання Україною Асоціації з Європейським Союзом та членством в СОТ, перед економікою держави стоїть складне завдання щодо підвищення конкурентоспроможності вітчизняної молочної продукції за рахунок удосконалення її якості. Адже, головною умовою доступу до зовнішніх ринків є відповідність міжнародним стандартам якості та безпечності продуктів харчування.

Питання сертифікації продукції, підтвердження її вимогам світових стандартів, розробка та впровадження системи управління якістю продукції набули

першочергового значення не лише для вітчизняних молокопереробних підприємств, а й для держави загалом.

Система управління якістю виступає підсистемою управління організації. Її роль полягає в управлінні основними чинниками, які найсуттєвіше впливають на якість продукції.

В Україні існує близько 250 чинних стандартів на молоко та молочні продукти, включаючи ДСТУ, ГОСТ, ТУ. Впроваджено три державні і гармонізовані національні стандарти на системи управління якістю – ДСТУ ISO 9000-2001, 9001-2001, 9004-2001. Це призводить до того, що в торгівельну мережу надходить молочна продукція різної якості а іноді і фальсифікована з боку виробників а здійснення її належного контролю ускладнене.

Вирішення даних проблем можливе з переходом до системи аналізу ризиків та критичних точок контролю (ХАССП), яка є обов'язковою для Європейських країн. Поряд з розробкою нормативної документації, у якій прописуються норми, передбачені європейськими стандартами вона передбачає контроль якості та безпечності харчових продуктів у всіх ланках харчового ланцюга «грунт– рослина– тварина– продукти харчування».

Більшість молокопереробних підприємств використовують збірну сировину одержану в малих приватних господарствах (близько 70%), яка за європейськими стандартами непридатна для переробки.

Наприкінці 2012 року в Україні функціонувало 285 молокопереробних підприємств. З них лише близько 40% були атестовані згідно системи управління якістю НАССР. ПАТ «ЖЛК – Україна», одне із регіональних лідерів з виробництва молочної продукції. У своїй діяльності керується вищезазначеними законами та стандартами якості. Нині підприємство працює не на всю потужність (75%), через відсутність якісної сировини (45% надходить від домогосподарств). Активна політика щодо створення молочних кооперативів на селі лише частково вирішує проблему з сировиною. Низька якість сировини потребує значних витрат на її очищення. На підприємстві функціонує новітня лабораторія, яка контролює якість закупленої сировини та виробленої молочної продукції. Підприємство планує найближчим часом долучитися до системи НАССР, що дасть можливість бути конкурентоспроможним на внутрішньому ринку (підвищивши довіру споживачів) та отримати доступ до зовнішніх ринків.

УДК 339.138:339.5

ДИБА В.М., магістрант

Науковий керівник – **ПАСКА І.М.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВОЮ СТРАТЕГІЄЮ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

В умовах посилення процесів інтернаціоналізації світової економіки в цілому, прагнення України до інтеграції у світовий економічний простір, зростає роль зовнішньоекономічної діяльності в соціально-економічному розвитку країни,

підвищується значимість міжнародних маркетингових процесів, орієнтованих на активізацію виходу вітчизняних підприємств на зарубіжні ринки.

Для українських підприємств міжнародні та зовнішньоекономічні зв'язки є важливою передумовою динамічного економічного розвитку, що дозволяє здійснювати взаємовигідне співробітництво, вільний обмін товарами, послугами, науково-технічними досягненнями, робочою силою, капіталами між внутрішніми та міжнародними зовнішніми ринками в рамках відкритої економіки. Однак існуючі вимоги міжнародних ринків, вимагають від національних підприємств переосмислення й перегляду маркетинговий стратегій поведінки у сфері зовнішньоекономічної діяльності, прийняття рішень з актуалізації існуючих концепцій менеджменту. На думку експертів, в ході реалізації міжнародної маркетингової практики, переважна більшість вітчизняних підприємств на зовнішніх ринках стикаються з низкою проблем, а саме: політичною нестабільністю країни, нестабільністю економічного розвитку, що супроводжується спадом виробництва, ростом інфляції, низьким обмінним курсом національної валюти, жорсткими урядовими вимоги зарубіжних країни по відношенню до іноземного капіталу, тарифи та інші митні обмеження, корумпованістю економічного середовища, відсутність чітко розробленої міжнародної маркетингової стратегії діяльності господарюючих суб'єктів і як наслідок низький рівень їх конкурентоспроможності. За таких обставин мають бути чітко визначені базові маркетингові стратегії діяльності експортерів, розроблені дієві маркетингові інструментарії, спрямований на формування нової ринкової поведінки підприємства у сфері зовнішньоекономічної діяльності, орієнтованого на стабілізацію й подальше економічне зростання. При цьому маркетингова стратегія ЗЕД повинна спрямовуватися на приведення цілей підприємства щодо присутності на зарубіжних ринках у відповідність із його можливостями, ресурсами й стратегічними напрямками розвитку. Основою для її розробки є необхідність підтримки рівноваги між належним рівнем міжнародної інтеграції, заданими цілями підприємства на кожному ринку й можливостями їхнього досягнення.

УДК 339.54:65.012.8(477)

ЛАРІНЦЕВА С.В., магістрантка

Науковий керівник – **ПАСКА І.М.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У процесі лібералізації зовнішньоекономічної діяльності виникають нові виклики та небезпека економічному розвитку України, утримується тенденція сировинної орієнтації в експорті вітчизняних товарів, насамперед, продукції аграрного сектору, а також імпортої залежності країни, особливо щодо енергоресурсів і високотехнологічних товарів. У цих умовах особливе місце займає проблема своєчасного виявлення викликів і загроз та підвищення економічної безпеки зовнішньоторговельної діяльності вітчизняних підприємств.

Економічна безпека діяльності підприємства – стан його соціально-економічної системи, при якому забезпечується досягнення поставлених як короткострокових, так і довгострокових цілей в умовах об'єктивно існуючої системи зовнішніх і внутрішніх загроз, шляхом реалізації комплексу заходів правового, економічного, організаційного, інженерно-технічного та соціально- психологічного характеру, ефективність фінансування якого, має допустимий на досліджуваному підприємстві рівень. Враховуючи вищаневедене визначення економічної безпеки, на підприємстві необхідно організувати систему управління економічною безпекою, функціями якої є розробка, реалізація і контроль за виконанням комплексу заходів, спрямованих на попередження і ліквідацію наслідків впливу зовнішніх і внутрішніх загроз.

Суттєва залежність України від коливань кон'юнктури світового ринку обумовлює необхідність розробки та впровадження нового науково обґрунтованого механізму управління економічною безпекою зовнішньоекономічної діяльності підприємств, який слід розглядати як: систему принципів, форм, структур, методів, процедур, та засобів управління з метою створення та використання можливостей реалізації економічних інтересів вітчизняного підприємства, процес реалізації цієї системи, за допомогою чого здійснюється вплив керуючої підсистеми на керовану підсистему управління ЕБДП.

Реалізація інтересів підприємства можлива лише при взаємодії із суб'єктами зовнішнього та внутрішнього середовищ, що базується на єдності інтересів. Відсутність спільних інтересів чи їх неузгодженість викликає небезпеку, і відповідний суб'єкт середовища виступає носієм загроз.

УДК 330.1:658.5

ЛУК'ЯНЕЦЬ І.М., магістрант

Науковий керівник – **СОКОЛЬСЬКА Т.В.**, канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

СТАН УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

В умовах ринкової економіки конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств залежить від ряду макро- і мікроекономічних чинників, серед яких особливе місце займає персонал, а саме: висококваліфікований, ініціативний, схильний до інновацій, готовий самостійно приймати рішення і нести за них відповідальність.

Практика показує, що раціональне використання кадрів підприємства є головною запорукою його успішної роботи. І навпаки, нефективний менеджмент, котрий не враховує здібності людей, отже, і їх потенційних можливостей, є можливими причинами кризи.

Нині вітчизняні агропідприємства, що знаходяться в системній кризі найчастіше зіштовхуються не тільки з проблемами технологічного або фінансового характеру, а значними прорахунками у сфері управління персоналом: надмірна жорсткість і ієрархічність організаційних структур; монополізація інформації, повноважень і відповідальності в рамках керівництва підприємства; відсутність

чіткого, раціонального розподілу функцій між підрозділами, дублювання робіт; відсутність загальних для всього персоналу традицій і норм поведінки; низька виконавча та трудова дисципліна; невідповідність кваліфікаційної структури потребам підприємства; відсутність об'єктивної оцінки персоналу та планування його кар'єрного розвитку; незадовільний морально - психологічний клімат у колективі; низький рівень мотивації працівників та їх недостатня ініціативність; низька продуктивність праці та інші. Всі вищевказані явища обумовлені в першу чергу недоліками існуючої на підприємстві системи управління персоналом. Ефективність управління знижується ще й тим, що відбувається втрата традиційних цінностей. Стреси, тиск і невизначеність притаманні більшості працівникам вітчизняних підприємств. На підприємствах відсутня і єдина система роботи з кадрами, й перш за все система науково обгрунтованого вивчення здібностей і схильностей, професійного і посадового просування працівників. Функції управління персоналом розосереджені між різними підрозділами, немає належної координації роботи персоналу.

У цьому зв'язку варто використати досвід менеджменту персоналу провідних країн світу, де управління персоналом сільськогосподарських підприємств передбачає системне здійснення сукупності організаційних та функціональних заходів, спрямованих на забезпечення ефективного й безперебійного функціонування суб'єкта господарювання в умовах аграрного виробництва та забезпечити вітчизняним менеджерам умови для отримання ними управлінських знань високого рівня.

ВІТРЯЧЕНКО І.А., студент 6 курсу

Науковий керівник – **ГУБЕНКО В.І.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: igor555-10@mail.ru

МЕНЕДЖМЕНТ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

На сьогодні, Україна має намір інтеграції до Європейського Союзу. Виходячи з цієї позиції, необхідно, насамперед, пристосувати українську економіку до високих вимог та принципів діяльності цього об'єднання і бути готовим до високої конкуренції з боку європейських товаровиробників, які керуються найвищими стандартами виробництва власної продукції. Для цього особливу увагу слід звернути на конкурентоспроможність вітчизняних підприємств, зокрема аграрних, виходячи з позиції того, що Україна – аграрна держава, яка, завдяки природним умовам, має високий потенціал виробництва сільськогосподарської продукції. Конкурентоспроможність є одним із суттєвих показників стану підприємства, який визначає перспективи його розвитку, можливість досягнення стратегічних цілей та завдань. Розглядаючи сутність поняття «конкурентоспроможність підприємств», ми виходимо з того, що вона має поєднувати в собі інформацію про чинники, які забезпечують завоювання та утримання конкурентних позицій підприємств на ринку. Тому конкурентоспроможність аграрних підприємств можна визначити як здатність суб'єктів економічної діяльності аграрної сфері пристосовуватись до нових

умов господарювання, використовувати свої конкурентні переваги і перемагати в конкурентній боротьбі на ринках аграрної продукції та послуг, ефективно використовуючи земельні ресурси. Але, рівень конкурентоспроможності вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників на світовому ринку відносно невисокий через незадовільний стан матеріально-технічного забезпечення, використання застарілих витратних технологій, нерегульованість механізму кредитування, відсутність досвіду у більшості підприємств вести конкурентну боротьбу, що в разі відкритості економіки може підірвати продовольчу й економічну безпеку держави. За таких умов необхідне визначення обґрунтованих шляхів підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на основі їх інноваційного розвитку, що дасть їм змогу вдосконалитись та стати більш інвестиційно привабливими і, як наслідок, конкурувати з іноземними фірмами.

Основними шляхами підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств України є:

- вдосконалення проектування, використання найсучасніших техніки і технологій, вхідний контроль якості сировини, матеріалів і комплектуючих, поліпшення стандартизації;
- забезпечення державної підтримки вітчизняного товаровиробника;
- розробка власної ринкової стратегії підприємства;
- використання європейського досвіду ведення бізнесу;
- раціональне використання природних ресурсів.

Для підтримки високої конкурентоспроможності підприємств необхідно ефективно нею управляти. Тому, слід вдосконалити систему менеджменту, інтегрувати її до сучасних європейських практик. Менеджмент конкурентоспроможності аграрних підприємств повинен здійснюватись, враховуючи фактори впливу зовнішнього і внутрішнього середовища, забезпечити єднання цілей підприємства із цілями держави. Для цього необхідно постійно здійснювати заходи, які спрямовані на систематичне вдосконалення товарів, постійний пошук нових каналів збуту та підготовку молодих спеціалістів, зокрема галузі сільського господарства. Питання управління конкурентоспроможністю аграрних підприємств для України є особливо актуальним, яке потребує постійного дослідження і вдосконалення, особливо при умові вступу держави до Європейського Союзу, що є пріоритетним напрямком її розвитку. Тільки при умові ефективного менеджменту аграрного сектору, що передбачає високу конкурентоспроможність підприємств даної галузі, Україна зможе як ефективно задовольняти власні потреби в якісній сільськогосподарській продукції, так і прискорити процес європейської інтеграції.

УДК 338.26:633/635

ПАНЬКО К.В., магістрантка

Науковий керівник – ВИХОП М.В., канд. екон. наук, доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

ПЛАНУВАННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРОГРАМИ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

У економічних умовах, визначуваних ринковими стосунками, підприємства організовують виробництво і збут продукції з метою задоволення потреб ринку і отримання прибутку. Це стає реальним тоді, коли виробник має в своєму розпорядженні можливість систематично коректувати свої науково-технічні, виробничі і збутові плани відповідно до змін ринкової кон'юнктури, маневрувати власними матеріальними і інтелектуальними ресурсами.

Дана можливість повинна ґрунтуватися на точних, своєчасних і економічно обґрунтованих розрахунках техніко-економічних показників роботи підприємства. Виробнича програма є одним з планів – орієнтирів діяльності підприємства, який відображає основні напрями і завдання розвитку в плановому періоді, виробничо-господарські зв'язки іншими підприємствами, профіль і ступінь спеціалізації виробництва, є основою для складання інших програм і планів.

Виробнича програма підприємства – це розгорнутий комплексний план виробництва та продажу продукції, який характеризує річний обсяг, номенклатуру, якість та терміни випуску необхідних ринку товарів і послуг.

Основне завдання виробничої програми - максимальне задоволення потреб споживачів у високоякісній продукції, яка випускається підприємствами при найкращому використанні їхніх ресурсів та отриманні максимального прибутку.

В основу планування виробничої програми покладена система показників обсягу виробництва, яка включає натуральні (обсяг продукції в натуральних одиницях по номенклатурі і асортименту) і вартісні показники (обсяги товарної, валової, реалізованої, чистої, умовно-чистої продукції, нормативної вартості обробітку, валового і внутрізаводського обороту, обсяг незавершеного виробництва).

Виробнича програма з рослинництва повинна включати в себе:

- Баланс земельних угідь
- Технологічні карти вирощування сільськогосподарських культур
- План врожайності
- План посівних площ, план виробництва, план використання продукції
- План з насінництва, план внесення добрив і засобів захисту рослин
- Розробці виробничої програми повинен передувати детальний аналіз:
- Забезпечення підприємства виробничими потужностями.
- Матеріально-технічного забезпечення.
- Кадрового забезпечення.
- Маркетингової підтримки.

Як стверджують дослідники, в процесі розробки виробничої програми підприємств та їх підрозділів можуть виникати наступні типові помилки:

1) відсутність точного взаємозв'язку всіх показників;

- 2) порушення збалансованості через багаторазові коригування;
- 3) вибір неоптимальних методів складання програми;
- 4) відволікання надмірно великих сил і засобів на розробку виробничої програми, тривалість якої знижує її організуючий вплив на виробничо-господарську діяльність підприємства і його підрозділів.

Для усунення цих недоліків використовують сучасні економіко-математичні методи та електронно-обчислювальні машини.

Отже, провівши дослідження планування виробничої програми продукції рослинництва, визначено актуальність її розробки, висвітлено основні завдання, показники програми, складові та етапи формування і розробки. Також висвітлено основні недоліки розробки виробничої програми в практиці підприємств, та запропоновано основні шляхи усунення цих недоліків.

УДК 339.5:338.439

ТАЛАШ Ж.В., студентка 6 курсу

Науковий керівник – **АРБУЗОВА Т.В.**, доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: zhanna2704@mail.ru

ОСОБЛИВОСТІ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЮ ПРОДУКЦІЄЮ

Торгівля сільськогосподарською продукцією є актуальною і однією із найважливіших форм міжнародного економічного співробітництва, чинником забезпечення сталого економічного розвитку і продовольчої безпеки країн, основним їхнім соціально-економічним багатством. Усе це потребує не лише теоретичного осмислення ролі зовнішньої торгівлі сільськогосподарською продукцією, а й упровадження сучасних методів, принципів та заходів, які забезпечать її ефективну реалізацію.

У міжнародній торговельній практиці розрізняють два основних методи ведення зовнішньої торгівлі – прямий та непрямий. Прямий - передбачає встановлення безпосередніх зв'язків між виробником та споживачем, а непрямий означає що купівля-продаж товарів здійснюється через торговельно-посередницьку ланку на основі укладання спеціальної угоди з торговим посередником, яка передбачає виконання останнім певних зобов'язань з метою реалізації товару виробника. Більше половини всіх товарів, залучених у міжнародний товарообіг, реалізується за сприяння торгових посередників.

Нині непрямий метод ведення зовнішньої торгівлі є оптимальним для сільськогосподарських товаровиробників, адже він дозволяє не витратити кошти на організацію збутової мережі та митне оподаткування у процесі здійснення зовнішньоекономічної діяльності, оскільки торговельно-посередницькі фірми володіють власною матеріально-технічною базою. Експортер звільняється від діяльності, пов'язаної з реалізацією товару такої як доставка імпортеру, упакування, пристосування до вимог місцевого ринку та оформлення документації. Це полегшує освоєння нових ринків, адже виробники повинні зосереджувати свою увагу на удосконаленні процесу організації сільськогосподарського виробництва та

застосуванні сучасних технологій вирощування продукції рослинництва та тваринництва. Також перевагами є те, що посередники мають у своєму розпорядженні великі можливості в організації реклами, виставок, ярмарків; з'являється можливість використовувати капітал торговельно-посередницьких фірм для фінансування угод; торговельні посередники мають стійкі ділові зв'язки з банками, страховими і транспортними компаніями; на ринки окремих товарів, монополізованих торговельно-посередницькими фірмами, можна потрапити тільки за умови використання посередницької ланки.

Таким чином поширення непрямого методу зовнішньої торгівлі сільськогосподарською продукцією через торгово-посередницьку ланку є однією із ознак сучасного агробізнесу, орієнтованого на посилення виробничої спеціалізації сільськогосподарських підприємств.

УДК338.439.5:631.1

ПЛАХОТНЮК Н.М., студентка 6 курсу

Науковий керівник – **ГУБЕНКО В.І.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

СУЧАСНИЙ СТАН РИНКУ ЗЕРНА В УКРАЇНІ

Зерновий сектор України є стратегічною галуззю економіки держави, що визначає обсяги пропозиції та вартість основних видів продовольства. Слід зазначити, що у 2011 р. отримано рекордний за роки незалежності врожай зернових і зернобобових культур у 2008 р. було 53,3 млн., у 1990 р. – 51,0 млн. т. переважно за рахунок підвищення їхньої врожайності до середньосвітового рівня. Такий урожай зернових культур зумовлено, в першу чергу, значним зростанням виробництва зернової кукурудзи, питома вага якої досягла 40 % у загальному валовому зборі зерна, при середньому показнику за десять років 21 %. Зерна продовольчих культур зібрано 23,7 млн. т. 42 % загального обсягу, що на 34 % більше, ніж у 2010 р. Як наслідок, рівень самозабезпеченості України зерном у 2011 р. склав 192,9 %. Завдяки цьому Україна перетворюється на потужного експортера зерна на світовому ринку. Так, у 2012 р. у країні зібрано 53,3 млн. т. і реалізували на зовнішньому ринку рекордні 26 млн т зерна, що становило близько 10 % усього світового експорту. Взагалі ж за останні роки доля країни у світовій торгівлі зерном збільшилася з 1 до 10 %. Україна входить до першої десятки експортерів пшениці, займає перше місце на світовому ринку з експорту ячменю. При цьому вже зараз Україна експортує зерно практично в усі країни, які його імпортують. На сьогоднішній день зернові культури змолочені на площі 68,54 тис. га. При урожайності 28 центнерів з га, що на 6,7 центнера урожайності вище минулого року вже зібрано 19,2 млн. т. зерна нового урожаю. У 2012/2013 р. експорт українського зерна склав 20,8 млн. т. що на 9 % нижче, ніж у попередньому році. На зовнішні ринки збуто надійде 5,3 млн. т. пшениці, 2,5 млн. т. ячменю і 14 млн. т. кукурудзи. Експорт гороху в цьому році знизиться до 100 тис. т. в порівнянні з 150 тис. т, сорго виросте більш ніж удвічі і складе 290 тис. т., також буде експортовано близько 100 тис. т. проса. Зниження прогнозів експорту пов'язано, перш за все, зі зниженням пропозиції зернових в результаті падіння валового збору на 22% порівняно з

минулим роком .У той же час , експерти прогнозують, що зниження експорту не вплине на зниження прибутку від продажу зерна, оскільки ціни на світових ринках зростуть на 10-15 % порівняно з минулим сезоном. Нагадаємо, за даними Української аграрної конфедерації, Україна в 2011/12 р., який завершився 1 липня, експортувала 22,5 млн. т. зерна.

УДК 005.343:631.11

ВІНІЙЧУК А.А., студентка 6 курсу

Науковий керівник – **ВИХОР М.В.**, канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

e-mail: viniyshuk_a@mail.ru

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТНИМИ ПЕРЕВАГАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

В сучасних умовах глобалізації економіки підвищенню конкурентоспроможності вітчизняних підприємств приділяється недостатня увага і це в свою чергу призводить до послаблення їхніх ринкових позицій, до дисбалансу розвитку ринкового механізму.

Членство України в СОТ ще більше загострило значення проблеми конкурентоспроможності вітчизняних сільськогосподарських підприємств, оскільки за останні 5 років не принесло очікуваних результатів в галузі сільського господарства. Успішність розвитку будь-якої соціально-економічної системи залежить від того, наскільки міцні та стійкі в конкурентному відношенні економічні суб'єкти, що її формують. Тому досягнення та управління сталими, переконливими конкурентними перевагами, що являють собою унікальні якості підприємства, що відрізняють його від ринкових суперників та дають перевагу над ними, є актуальною проблемою сьогодення.

Конкурентні переваги підприємства, за джерелами їх виникнення, поділяються на внутрішні і зовнішні. Внутрішні — це характеристики внутрішніх аспектів діяльності підприємства, які перевищують аналогічні характеристики пріоритетних конкурентів.

Зовнішні конкурентні переваги - це ті, які базуються на спроможності підприємства створити більш значимі цінності для споживачів його продукції, що створює можливості більш повного задоволення їхніх потреб, зменшення витрат чи підвищення ефективності їх діяльності. Зрозуміло, що базисом загальної конкурентної переваги підприємства є переваги внутрішні, однак, це всього лише потенціал досягнення підприємством своїх конкурентних позицій. Саме зовнішні конкурентні переваги з одного боку, орієнтують підприємство на розвиток та використання тих чи інших внутрішніх переваг, а з другого – забезпечують йому стійкі конкурентні позиції, оскільки орієнтують на цілеспрямоване задоволення потреб конкретної групи споживачів.

Можна виділити наступні різновиди внутрішніх та зовнішніх конкурентних переваг підприємства. До внутрішніх конкурентних переваг належать:

- виробничі – продуктивність праці, економність витрат, раціональність експлуатації основних фондів, забезпеченість матеріально-технічними ресурсами;

- технологічні – сучасність, досконалість, гнучкість технологічних процесів, використання досягнень науково-технічного прогресу;
- кваліфікаційні – професійність, майстерність, активність, творчість персоналу, схильність до нововведень;
- організаційні – сучасність, прогресивність, гнучкість, структурованість наявної організаційної структури;
- управлінські – ефективність і результативність діючої системи менеджменту, ефективність управління оборотними засобами, якістю, виробничими, закупівельними та збутовими процесами, дієвість системи мотивування персоналу;
- інноваційні – системи і методи розробки та впровадження нових технологій, продуктів, послуг, наявність і впровадження "ноу-хау";
- економічні – наявність джерел фінансування, платоспроможність, ліквідність, прибутковість, рентабельність;
- природно-географічні – розміщення, близькість до джерел матеріальних і людських ресурсів, ринків збуту, транспортних шляхів та каналів розподілу.

До зовнішніх конкурентних переваг підприємства можна віднести наступні:

- конструктивні – технічні характеристики продукції, її дизайн, упаковка; якісні – рівень якості продукції за оцінками споживачів;
- поведінкові – ступінь поширення філософії маркетингу серед працівників підприємства, націленість його діяльності на задоволення потреб споживачів конкретних цільових ринків;
- кон'юнктурні – ринкові умови діяльності, конкурентне середовище (кількість і поведінка конкурентів, гострота конкуренції);
- сервісні – рівень та якість послуг, що надаються підприємством;
- цінові – рівень ринкової влади підприємства та можливості зміни цін;
- збутові – портфель замовлень, прийоми та методи розподілу продукції;
- комунікаційні – канали і способи розповсюдження інформації про підприємство, наявність і використання зворотного зв'язку.

Досягнення конкурентних переваг відбувається в кожному підприємстві та кожній галузі сільського господарства по-різному. Так, наприклад, у галузі тваринництва формування конкурентних переваг залежить від якості тварин, їх генетичного потенціалу, забезпеченості приміщеннями, обладнанням та технікою, наявності кваліфікованого персоналу, кормової бази, вигідних каналів збуту продукції. А тому в досягненні конкурентних переваг найбільшого значення набувають матеріально-технічна база, раціональна спеціалізація та організація виробництва, низька собівартість, товарність, якість продукції, державна підтримка аграрного бізнесу.

Саме формування конкурентних переваг сільськогосподарськими підприємствами зумовлює зменшення собівартості та покращення якості продукції. Можливо це лише за умови успішної, налагодженої, ефективною системи управління, що включатиме в себе управлінські заходи, які будять спрямовуватися на позиціонування підприємства відносно конкурентів у певному сегменті ринку.

Очевидно, що управління конкурентними перевагами сільськогосподарських підприємств може здійснюватися за наступними напрямками:

- здійснення цільової ринкової орієнтації – тобто керівництво підприємства має вибрати на підставі сегментування цільову групу споживачів, оцінити їх з позиції подальшої взаємодії, а також вибрати адекватну маркетингову стратегію по відношенню до них;
- забезпечення постійної підготовки персоналу, підвищення їхньої кваліфікації та професійної орієнтації;
- підвищення якості виробленої продукції з метою обліку вимог споживача та його конкретних запитів;
- виявлення й використання цінових факторів підвищення конкурентоспроможності продукції;
- диференціація продукції, що забезпечує відносно стійкі переваги споживачів, які віддаються певним видам взаємозамінних товарів;
- ефективне використання ресурсів за допомогою постійного пошуку нових рішень у всіх сферах діяльності підприємства;
- підвищення конкурентних переваг самих товарів, що виробляються сільськогосподарськими підприємствами за рахунок удосконалення технологій продажу, використання новітніх винаходів та відкриттів, залучення сучасних засобів автоматизації збуту та збільшення асортименту продукції.

УДК 005.332.4:339.137.2:633/635

ГЕЙКО А.В., студентка 6 курсу

Науковий керівник – **ГУБЕНКО В.І.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

МЕНЕДЖМЕНТ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ГАЛУЗІ РОСЛИННИЦТВА

Розвиток ринкових відносин в Україні неможливий без ефективного та стабільного зростання економіки і виробництва конкурентоспроможної продукції, що відображає не лише ефективність діяльності окремого підприємства, але й економіки країни загалом. Проте, визначення потенційних можливостей підприємства у конкурентній боротьбі та досягнення ефективних результатів в сучасних умовах стає все складнішим. Це пов'язано з необхідністю пристосування до умов, які постійно змінюються, що призводить до необхідності підвищення конкурентоспроможності підприємства та виробництва конкурентоспроможної продукції.

Сучасний розвиток аграрної сфери національної економіки України вимагає змін в організації виробництва на регіональному та міжнародному рівнях, що є основою для активного формування нового типу економічних відносин між економічними суб'єктами, а також організації нових механізмів сталого розвитку аграрних галузей, зокрема галузі рослинництва в сільськогосподарських підприємствах, реалізації їх економічних інтересів.

Дослідженню питання сталого, ефективного розвитку сільськогосподарського виробництва та рослинництва зокрема, приділяють багато уваги відомі українські вчені-аграрники: В.І. Бойко, М.В. Зубець, Є.М. Лебідь, В.С. Рибка, П.Т. Саблук, В.Г.

Ткаченко, О.М. Шпичак та ін. Вагомий внесок у вирішення проблем конкурентоспроможності зробили Б. Буркінський, В. Губенко, В. Герасимчук, М. Єрмошенко, П. Киркавський, І. Паска, Я. Плоткін., А. Старостіна, Л. Сатир, Б. Карлофф, М. Портер.

Рослинництво є первинною і основною галуззю сільськогосподарського виробництва. Виробничо-технологічні процеси у рослинництві відрізняються великим різноманіттям і пред'являють специфічні вимоги до виконання сільськогосподарських робіт. Ефективність і конкурентоспроможність галузей рослинництва визначається витратами і результатами виробництва, які у свою чергу залежать від того, наскільки ефективною є діюча система управління в господарстві. Важливим є запровадження заходів, покладених на зниження витрат, що пов'язані з організацією і виробництвом продукції, її вдосконаленням, обліком та розподілом. Дедалі більш ефективним є використання переваг суспільного поділу праці і впровадження інтенсивних форм організації інноваційних процесів. Формування ефективного механізму сталого розвитку галузі рослинництва є визначальним чинником підвищення рівня конкурентоспроможності національної аграрної економіки.

Наразі в галузі рослинництва спостерігається стан нерозвиненості ринкової інфраструктури, тінізації національної економіки, непрозорості та нестабільності ринкових відносин та соціально-економічної нестабільності. Підтверджується факт несформованості системи адаптації економічного механізму щодо організації сталого розвитку і функціонування сільськогосподарських підприємств до умов ринку України. З метою створення конкурентного середовища для всіх партнерів АПК необхідно сформувати відповідний механізм сталого розвитку галузі рослинництва, що включатиме господарський механізм, який складатиметься з системи умов та відносин регулювання виробництва, розподілу, обміну і споживання (нагромадження) та економічний механізм, який характеризуватиметься сукупністю методів і засобів економічного впливу на зростання виробництва та підвищення його ефективності.

Особливістю сучасного економічного механізму господарювання є його спрямованість на забезпечення раціонального ведення господарських справ в умовах дефіциту ресурсів, необхідності досягнення високих кінцевих результатів з мінімальними витратами, прискорення переходу до інтенсивного характеру розвитку виробництва на основі досягнень науково-технічного прогресу. При обґрунтуванні перспектив розвитку галузі рослинництва важливо враховувати такі чинники, як природно-економічні особливості території, рівень і напрями спеціалізації та концентрації виробництва, розвиток і перспективи інтеграційних зв'язків у рослинницькому підкомплексі, заходи державної підтримки виробництва продукції, зовнішня, передусім експортна, політика на його ринку. Система управління господарством в сучасних умовах повинна відповідати вимогам, логіці і закономірностям соціально-економічного розвитку, бути ефективною і гнучкою. Потрібні радикальні і рішучі кроки, сміливість у практичному використанні менеджменту підприємствами АПК України.

Особливості функціонування як аграрного менеджменту, так і особливості управління виробництвом продукції рослинництва, повинні творчо застосовуватися керівниками та підприємцями в сучасних умовах господарювання, оскільки їх

врахування та використання є необхідною передумовою ефективного ведення аграрного виробництва. Саме такий підхід дасть змогу уникнути помилок і надмірних витрат, пов'язаних з реконструкцією агропромислового комплексу. Отже, сучасний етап розвитку виробничих відносин у галузі рослинництва вимагає від держави розробки дієвих механізмів і підходів, які б дали змогу підвищити ефективність виробництва, створити сприятливі інвестиційні умови, забезпечити конкурентоспроможність на споживчому ринку.